

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 5. Quomodo Deus indiuiduationem actus liberi determinet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

actum malum) est decretum quoddam, quo Deus dicit, *volo ut quatenus est ex me non deficiat actus odij, ut iura voluntatis non infringam: quem actum vellem ego non produci à voluntate, quia malus est, & inhonestus*. Et hac de causa Trid. sess. 6. cap. 6. definit circa actus malos Deum tantum se habere permissivè. Per hoc decretum voluntatem constitui potentem liberè actum elicere, probatur eodem modo, ac probatum fuit in decreto antecedenti. Deinde, hoc decretum congruum esse diuinæ providentiæ, patet, quia per illud fertur Deus in actum malum, non propter ipsam malitiam sed propter adimplendum munus causæ primæ, cui incumbit cum omnibus causis secundis præsto adesse, ut ipsæ iuxta suam propensionem naturæ effectus producere valeant, & propter libertatem voluntatis conservandam: quod motum est iustum, & honestum Deo: ergo valde conforme diuinæ providentiæ.

38 Dicendum est octavo, decretum, quo omnipotentia constituitur assilens ad actum malum, habere in se imbitam, vel cōcomitantem displicentiam circa talem actum, propter malitiam, quæ est in ipso, & inhonestatem, quam habet respectu voluntatis, quæ displicentia rectè explicatur per hanc particulam: *utnam non sit talis actus, cui faciendū liberum concursus parō voluntati*. Ratio huius displicentiæ assignandæ est eadem, ac complacentiæ, constitutæ respectu actus boni. Quia Deus ex se odit peccatum, & ardentissime desiderat ne committatur à voluntate, & quasi coactus ad materiale illius concurrat, ut libertatem voluntatis obseruet indemnem: Ergo talis actus ex tali motu factus, virtualiter includit displicentiam obiecti, sicut actus, quo mercator merces in mare proicit necessitate coactus, ut saltem propriæ vitæ sit superstes, annexam habet displicentiam projectionis mercium in mare.

39 Probatur hæc conclusio simul cum præcedenti: quia ad diuinam providentiam spectat, ut adhuc, ut causa prima diverso modo, & ex diverso affectu concurrat ad actum virtutis, verbi gratia ad actum amoris, quo Beatissima Virgo ardentissime Deum diligebat, quam ad actum peccaminosum scilicet, quo Iudas vendidit Salvatorem. Hoc enim modo magis elucet amor Dei erga creaturas, & actui, quo cum illis concurret, tribuitur specialis honestas, quam non haberet, si non respiceret obiecta prædicto modo, sed tantum bonum actum, & malum ex intentione faciendi id, quod tenetur ex vi auctoris naturæ. Hac ratione impugno Soar, & Herice, & Doctores communiter asserentes, per eundem actum parare Deum concursum voluntati ad actum amoris, vel odij, decreto amorem, vel odium indivisibiliter respiciente, & eodem modo concurrere Deum, ut causam primam ad actum virtutis, & vitij.

40 Dicendum est nono, nullum dari decretum indifferens ad amorē, vel odium elicendum seu ad voluntatem liberè constituendam libertate contrarietatis. Probo hanc conclusionem: libertas contrarietatis nihil aliud dicit, quam libertatem ad duos actus contrarios: ergo eo ipso, quod voluntas sit libera ad duos actus contrarios, ad quemlibet libertate contradictionis, est libera libertate contrarietatis: sed per duo decreta à me assignata constituitur voluntas libera libertate contradictionis, ad duos actus contrarios: ergo constituitur libera libertate contrarietatis: ergo non est necessarium decretum aliud indifferens, idem indivisibiliter terminatum ad utrumque actum.

41 Dices necessarium non esse aliud decretum indifferens, suppositis his duobus à me assignatis: posse tamen unum indifferens poni his duobus ablatis. Contrā: amor, & odium sunt duo obiecta, quodlibet ex se sufficiens terminare actum diuinæ voluntatis, & Deus diverso modo, saltem inadæquato, fertur in illa: ergo non eodemmet actu formaliter, sed diverso. Probatur antecedens: actus amoris habet ex se sufficientem bonitatem, ut independentem ab actu odij terminet voluntatem diuinam, etiamsi simul cum illa respiciat ad impletionem muneris auctoris naturæ: & in illum fertur Deus, quatenus est ex se, ut illum efficaciter decerneret, ni libertas esset voluntati servanda. In actum odij fertur Deus, non propter bonitatem aliquam, quam in illo inueniat, sed propter munus causæ primæ ad complendum tali modo, ut si tale munus Deo non incumberet, concursus ad odium detestaretur: ergo diverso modo fertur in actibus amoris, & odij: ergo diversis formaliter actibus.

42 Dicendum est decimo, quodlibet ex decretis à me assignatis per se formaliter constituere potentiam completè

potentem suum effectum produceres, quod ab illis separari non potest. Quia illis positus, iam est ex parte Dei quid requiritur, ut voluntas operetur, & hæc constitutio potentie adæquatè potentis, est quasi primarius effectus talium decretorum necessariò illis competens: effectus vero productus ab illis simul cum voluntate liberè cooperante, est secundarius, qui pro libertate voluntatis desicere, vel subsistere potest. Docet hanc conclusionem Herice disp. 6. de scient. c. 3. iam cit. & ex dictis evidenter inferitur.

43 Dicendum est undecimo, ad hoc, ut hæc decreta, quibus omnipotentia assilens causis creatis, libertatem illas relinquant, impertinenter se habere scientiam conditionatam: plurimum tamen hanc conducere, ut Deus excellentiori providentiæ hæc habeat decreta, & voluntatem liberè potentem operari constituat. Priorem partem huius conclusionis probavi contra Vasquez s. 2. secundum modum probi: quia ad perfectam providentiam spectat cognoscere, quid euenturum sit ex mediis, quæ applicantur ad aliquem finem, ut prævideatur quid mali, bonive ex applicatione talium mediorum sequatur, ne postea præter intentionem aliquid inopinatè contingat. Et ideo prudens quisque, antequam ad aliquid faciendum determinetur, attentè meditat, quid postea posita sua determinatione sit euenturum: ergo ad perfectam providentiam Dei spectat cognoscere, antequam suam applicet omnipotentiam, quid ex illa applicatione postea sit futurum: ut possit prævisio damno, vel commode inferendo illam ponere, vel non ponere.

44 Contra hunc modum arguendi assilentiam omnipotentie causis liberis, vix potest aliquid obici, quod difficultatem contineat, quæ ex dictis facile non possit solui. Ex illo enim non sequitur, Deum confusè ferri in omnem effectum: sed distinctè in singulos; dependenter tamen à voluntate liberè operatura. Neque potest dici, Deum voluntati violentiam inferre: cum decretum determinationem voluntatis antecedens, indifferens sit, ut coniungatur cum actu, vel cum negatione illius. Neque est inconueniens asserere, decretum Dei hoc modo assignatum non habere effectum, quia Deus non absolute, & efficaciter decernit effectum producendum: sed dependenter à voluntate. Neque potest obici, Deum adhuc ut causam primam, eodem modo concurrere ad actum virtutis, & vitij. Quia iam assignavi diversum modum, quo decreta causæ primæ tendant in hæc obiecta actu essentialiter ad illa requisito, per modum causæ antecedentis: & postea de illis ex vi horum decretorum productis diversam providentiam habet Deus, quia virtutis actum respicit tanquam obiectum complacentiæ, & in ordine ad præmium: actum vero vitij tanquam obiectum displicentiæ, in ordine ad supplicium inferendum.

45 Vna tantum in hac resupersit difficultas. Quomodo possit Deus determinare indiuiduationem actus voluntatis determinantis se quoad specificationem, quam s. seq. explicabo. Circa materiam hoc puncto definitam legendi sunt Soar in Opuscul. 1. de concursu Dei cum voluntate, & in Metaph. disp. 22. sect. 4. ubi eruditè, & doctè hanc rem pertractat, & Ruissius tom. de scientia disp. 25. sect. 10. Mol. in concordia quæst. 14. art. 15. disp. 26. s. vi melius, & s. vi neuter, & disp. 32. s. primum, & secundum 1. part. quæst. 19. art. 3. disp. 3. s. boni consular: Lessius de gratia efficaci, cap. 4. num. 12. & 15. Qui omnes nobiscum sentiunt, decretum præcedens actum non habere necessariam connexionem cum obiecto: sed esse indifferens ad assensum, & negationem illius. Quam doctrinam apud Soar docent quàm plurimi ex antiquis, Greg. Gabr. Marf. Adam. Alm. Alenf. Capr. Contr. & Sotus. Quos omnes apud Soar citatos reperies, supra num. 14. & 16. Differt tamen nostra sententia ab his quas docent doctissimi auctores: quia nos non idem decretum constituimus indifferens ad amorem, & odium: sed duo diversa. Plerique autem ex relatis expressè affirmant, dari unum decretum indifferens ad actus oppositos: & alij id non explicant: Deinde nos diversum modum tendendi damus per decretum causæ primæ in actum virtutis, & vitium, per diversa motiua.

S. V.

Quomodo Deus indiuiduationem actus liberi determinet.

46 Non leuem difficultatem leuiter ferè omnes attingunt: quomodo scilicet voluntas determinet se quoad speciem

specificationem actuum, & Deus indiuiduationem horum determinet. Communis est dicendi modus, voluntatem determinare se quoad specificationem, hoc est, non quoad rationem aliquam communem; hac enim incomprehensibilis est à singularibus distincta; sed ad hunc vel illum actum amoris, sub horum tantum disfunctione, quatenus distinguuntur ab actibus odij, ad quos non producendos voluntas est iam determinata, & hac determinatione præmissa Deum decernere inter illos actus amoris, ad quos voluntas erat indifferens, hanc præ aliis & in hoc sensu dici, Deum determinare indiuiduationem, & voluntati tribui speciei determinationem.

47 Hic philosophandi modus grauissimus, ac penè insolubilem continet difficultatem; quam expendo. Antequam Deus videat voluntatem determinatam per productionem huius numero actus amoris, nihil potest videre, in quo cognoscatur esse determinatam ad hos actus indiuiduos amoris sub disfunctione, potius quam ad actus odij, sed omnino Deus illam videt indifferentem ad actus amoris, & odij ergo non potest prævideri determinatio voluntatis quoad speciem, & ex hac prævisione determinare Deum indiuiduationem actus. Consequentia est legitima, antecedens probat. Deus non potest videre determinationem quoad specificationem voluntatis in ipsamet voluntate, neque aliquo principio præcedentem ipsam determinationem actuum; neque in ipsis actibus: ergo nullo modo. Probat priorem partem antecedentis; quidquid præcedit actum, est indifferens ad actus amoris & odij, & ad actus omnes amoris; & ad omissionem omnium: ergo in nullo præcedente tales actus, potest determinatio ad illos cognosci. Antecedens latè probatum est, & admittunt omnes non prædeterminantes, & adhuc illud isti negare absolute non audent. Consequentia est legitima; quidquid enim æquè est indifferens ad diuersa extrema, non magis ex se inclinatur ad vnum, quam ad aliud. Secundam partem antecedentis probat: determinatio non potest videri in ipsis actibus amoris, vt iam productis; quia non possunt videri, vt producti, nisi determinati, nihil enim est vagè, neque sub disfunctione productum. Neque omnes vntquam possunt videri producti; quia in illo priori præcedente determinationem indiuidui, nullus est productus, & in signo posteriori vnus tantum est producendus. Non in illis, vt possibilibus, quia æquè sunt possibiles actus amoris, & actus odij; nullus enim illorum ex se repugnat, & voluntas ex se potens est omnes producere: ergo neque in ipsis actibus, neque in principio illorum potest Deus videre determinationem voluntatis, quoad specificationem, quovisq; illam videat quoad indiuiduationem per productionem huius numero actus determinatam.

48 Hæc difficultatis quæcumque supradictam tenentem viam, maxime anget. Quapropter laxiorem aliam, & faciliorem tento, quam apud Soar reperiō sect. 4. citata n. 35. Affero, non prævidere Deum voluntatem determinatam quoad specificationem, antequam illam quoad indiuiduationem determinet; neque illam determinare quoad indiuiduationem hanc huius tantum speciei, exercendam independentem à sua voluntate; sed ante omnem determinationem voluntatis per præparationem concursus ad hunc numero actum amoris, & non alium; & ad hunc numero actum odij, & non alium, illam determinari; vt ex suppositione, quod sit amatura hunc numero actum amoris, quem tantum intra hanc speciem elicere potest, eliciat; & ex suppositione, quod sit odio habitura, hoc tantum eliciat numero odium, quod tantum producere valeat. An verò amorem, vel odium productura sit, penes illius voluntatem remanet, Deus enim per assistentiam suæ omnipotentia reliquit illam indifferentiam ad actum amoris A, & actum odij B, producendos vel omittendos, ad alios verò neque potentem completè illam conditum.

49 Hac ratione rectè intelligitur quomodo Deus adhuc non sit causa per se, vt sit potius hoc numero peccatum, quam illud: sed tantum per accidens, quatenus non constituit voluntatem liberam ad producendum aliud ab isto distinctum. Quo modo Deus determinat quoad indiuiduationem, & non quoad specificationem, etiam si, quando Deus determinat quoad indiuiduationem, non supponatur determinatio, quoad specificationem, quia non determinat quoad vnā indiuiduationem; sed ad duas diuersarum specierum; inter quas voluntas per productionem

Franc. de Guiedo, Philosoph. Tom. 1.

actus secundi, se determinat ad hanc huius speciei: & dicimus, se quoad speciem determinare.

50 Ex hac doctrina inferitur iuxta dicta, non prius se determinare voluntatem quoad speciem, & postea illam Deum determinare quoad indiuiduationem; sed è contra, prius determinari quoad indiuiduationem non absolute, sed ex suppositione, quod velit actum talis speciei elicere, & ad indiuiduum illius speciei, non absolute, sed ex prædicta suppositione. Inferitur similiter, hanc determinationem quoad indiuiduationem, quam Deus exhibet, esse antecedentem ad omnem determinationem voluntatis. Si quidem nullam supponit, & nullo modo lædere libertatem; quia non est absoluta; sed ex suppositione, quod voluntas velit operari intra hanc speciem, & illam relinquit indifferentem, vt amet, vel non amet, seu odio habeat. Infero vltimò, prædicto modo non per se, sed per accidens Deum posse determinare quoad speciem, & quoad indiuiduum, semper dependenter à voluntate libere volente illud producere, non solum inter species diuersas peccati ad grauiorem speciem peccati, sed etiam inter duplicem speciem alteram peccati, alteram virtutis, ad speciem peccati. Ratio est clara; quia posita cogitatione alliciente ad amorem Dei, & posita alia cogitatione inclinante ad odium Dei, ex vi quarum voluntas potest amare, vel odio habere, seu ab vtroque actu cessare: potest Deus pro sua libertate negare generalem concursum causæ primæ ad amorem, & illum offerre ad odium: quo voluntas erit libera ad odio habendum, vel non habendum; & impotens amorem elicere, & consequenter ex vi concursus causæ primæ, licet sit indifferens inter odium, & non odium, determinata erit inter odium, & amorem. Nam ex suppositione, quod sit elicitura amor, vel odium, cum non possit amorem producere, necessariò tenetur in odium prorumpere, neque idè Deum illam determinat ad peccandum, cum illi relinquit indifferentiam, vt possit elicere, & non elicere actum odij.

CONTROVERSIA XI. De causa finali, & exemplari.

NILVM est agens, quantumvis rationis expers, cuius operationibus non sit à natura finis præfixus, in quem tendunt, & ordinantur; lapis enim semper grauitat, vt destinatum finem, proprium videlicet centrum acquirit; leuia corpora eodem imperu sursum euolant, nulli que patiuntur obstaculis detineri, ne proprio careant centro, in quod suum rapidissimum motum dirigunt. Si in hunc sensum finalis causa vsurpetur, nullos habet suæ latitudinis terminos. Idè non de fine secundum hanc acceptionem nobis est disputatio constituenda; sed de fine, seu causa finali, quæ per sui representationem mouet principium cognoscituum, & appetituum, illudque ad sui amorem rapit, & ad sui prosecutionem inclinatur, atque determinatur.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid, & quonplex sit finis?

Definita fuit à Philosopho causa finalis, desumpta in sensu à nobis explicato, in 2. lib. cap. 3. text. 39. his verbis, *id cuius gratia, vt deambulandi sanitas*. Clarius 2. Metaph. text. 8. inquit idem Arist. *Finis est, cuius gratia cetera sunt*. Sibi semper constans, lib. 1. de generat. text. 55. postquam dixerat agens ad causam efficientem spectare, de fine annectit. *Cuius autem gratia cetera sunt, actiua non est*: ac si diceret, finalis causa vtens definitione loco definiti, non est actiua. Eodem modo loquitur text. 80. & lib. 1. & hic cap. 7. quibus locis innuitur finem propter se amari, & omnia propter ipsum. Ex his Philosophi locis desumpta est definitio, quæ vulgo circumfertur: *Finis est, cuius gratia cetera sunt*; ipse verò nullius gratia. Posterior definitionis pars prioris est explicatio: si enim omnia sunt propter finem, certum est ipsum